

ÚHEL POHLEDU

Globální přelidnění

Počet obyvatel Země by se měl snížit. Příliš mnoho pozemšťanů je hlavním faktorem, který způsobil naše environmentální potíže

VÁCLAV HOŘEJŠÍ
molekulární imunolog

Problémy s globální změnou klimatu a znečišťováním životního prostředí začínají v poslední době získávat mediálně téměř stejnou pozornost jako fotbal nebo uprchlíci. To, že ke globální změně klimatu skutečně dochází a že k ní výrazně přispívá lidská činnost, je již zcela evidentní, právě tak jako to, že nepřijatelně znečišťujeme životní prostředí odpady, že intenzivním zemědělstvím a rybolovem ohrožujeme existenci spousty druhů živočichů i rostlin, ničíme pralesy, ornou půdu i moře.

Nejen ekologičtí alarmisté, ale i střízlivě uvažující odborníci se stále více kloní k názoru, že se opravdu se značnou pravděpodobností schyluje k velkému problému či přímo katastrofě. V této souvislosti zaznívají názory, že pokud okamžitě radikálně nesnížíme produkci skleníkových plynů, stane se Země do třiceti (či snad dokonce deseti) let „neobyvatelnou“, resp. že „zanikne civilizace tak, jak ji známe“. Pod takovými hesly dnes demonstrují a stávkují studenti a obviňují generaci rodičů, že jim svým nezodpovědným chováním připravila chmurnou budoucnost.

Odvrátit hroživou perspektivu

Ačkoli se takové výroky zdají přehnané, až hysterické, skutečností je, že i podle konzervativních a umírněných scénářů je pravděpodobné, že nejspíše do konce tohoto století stoupnou teploty v mnohých dnes hustě obydlených oblastech tak, že se stanou skutečně prakticky neobyvatelnými, že na rozsáhlých územích dojde ke katastrofálnímu nedostatku vody, výrazně se rozšíří rozloha pouští a na druhé straně roztaje značná část arktických ledovců. To povede ke zvýšení hladiny oceánů až o několik metrů, což postihne stamiliony lidí žijících na pobřežích. Úplně roztátí všech polárních ledovců by vedlo ke skutečně katastrofálnímu zvýšení hladiny oceánů o více než 100 metrů (tento proces by ale pravděpodobně trval stovky let).

Výrazné důsledky by mělo (a již začíná mít) oteplování moří – hynou koráli

Voda na ústupu. Vysychající jezero Chilwa je druhým největším jezerem afrického státu Malawi.

FOTO PROFIMEDIA

a hrozí uvolňování skleníkových plynů rozpuštěných v mořské vodě nebo uložených pod mořským dnem.

Abychom takovou hroživou perspektivu odvrátili, měli bychom co nejdříve maximálně snížit produkci hlavního skleníkového plynu, oxidu uhličitého (CO₂), tedy přestat téměř okamžitě spalovat pokud možno veškerá fosilní paliva a přejít co nejdříve na jiné, „čisté“ zdroje energie. Ještě lepší by bylo, kdybychom co nejdříve vyvinuli prakticky použitelné metody odstraňování přebytečného CO₂ z atmosféry (je ho tam naší zásluhou asi o bilion tun – tedy zhruba o třetinu – více, než by mělo být). Realita je ovšem taková, že produkce CO₂ se i nadále rok co rok zvyšuje.

Při diskusích o tom, jak tuto kritickou situaci racionálně řešit, mě ale vždy zarazí, že téměř nikdo nepoukazuje na ten hlavní faktor, který nynější environmentální problémy způsobil. Je jím podle mého názoru nepochybně neúnosné přelidnění naší planety.

Lidé v zemích s doposud vysokou natalitou by se měli účinně motivovat k používání antikoncepčních prostředků

”

Je sice pravda, že lidé žijící v těch nejvíce přelidněných a chudých zemích zanechávají mnohem menší „uhlíkovou stopu“ než my, blahobytní Západané, ale to se samozřejmě mění – i tito lidé postupně chtějí žít podobně pohodlně, a tedy energeticky náročně jako my. Kdybych měl tu moc, nelitoval bych proto úsilí a prostředků na radikální omezení porodnosti v zemích s dopo-

sud vysokou natalitou, především v Africe. Lidé by se tam měli účinně motivovat (pozitivními i negativními metodami) k používání antikoncepčních prostředků. Je ovšem dobře známo, že nejúčinnějším a neselehávajícím prostředkem k omezení porodnosti dosud vždy bylo výrazné zvýšení životní úrovně a dobré sociální zabezpečení.

V této souvislosti je pro mě nepochopitelné, že stále ještě velmi vlivná katolická církev kontrolu porodnosti odmítá; dobře si pamatuji, jak papež Jan Pavel II. při cestách po afrických zemích, ve kterých je problém největší, brojil proti antikoncepci.

Zpátky na dvě miliardy

Podle mého názoru by bylo ideální, kdyby se počet obyvatel zeměkoule postupně snížil na nějaké dvě miliardy, což byl stav v dobách mého dětství. Dosažení takového cíle by ale samozřejmě i za optimálních podmínek trvalo nejspíše několik stovek let. Krátkodobě by

ale bylo rozhodně třeba co nejdříve zastavit další zvyšování počtu pozemšťanů.

Další iracionální moment ve snahách o minimalizaci závislosti na fosilních palivech spatřuji v negativním postoji vůči jaderným elektrárnám. Podle mého názoru by se měl výzkum a vývoj moderních typů jaderných reaktorů maximálně podporovat. A hlavně by se mělo úsilí soustředit na zvládnutí budoucích fúzních (termojaderných) reaktorů. Zvládnutí tohoto způsobu výroby elektrické energie by mělo podobně převratný význam jako kdysi zavedení využívání fosilních paliv a vedlo by k prakticky neomezenému zdroji „čisté“ energie. Umožnilo by to pak dokonce se pustit i do energeticky velmi náročných projektů, jako je odsolování mořské vody ve velkém a tím vyřešení stále palčivějšího problému nedostatku vody v mnoha oblastech světa.

A samozřejmě také problém přelidnění by se v takové situaci stal mnohem méně palčivým. Jsem přesvědčen, že kdyby na podporu tohoto směru výzkumu a vývoje věnovalo mezinárodní společenství třeba jen 10 procent toho, co lidstvo vynakládá naprosto nesmyslně na zbrojení, úspěch by se dostavil během nějakých dvaceti až třiceti let.

A pro překlenutí těch řekněme několika desítek let bych viděl jako nejlepší podstatné posílení budování jaderných elektráren v kombinaci s obnovitelnými zdroji (hlavně solárními). Je neuvěřitelné, že v současnosti je problém zajistit několik málo desítek miliard eur na financování doposud nejnadějnějšího projektu výstavby potenciálního prototypu termojaderného reaktoru ITER ve francouzském Cadarache, který se chronicky zpožďuje.

Ačkoli jsem svým založením bytostný optimista, racionální úvahy mě vedou k názoru, že tenhle globální problém nedopadne dobře. Globální účinných opatření by totiž vyžadovalo nějakou silnou, respektovanou mezinárodní organizaci, cosi jako „světovou vládu“. To je ovšem v dnešní situaci absolutně nemožnou OSN, vzrůstajícího se sobeckého nacionalismu a la „America first“ a silného vlivu vojenskoprůmyslové a ropné lobby naprosto iluzorní. Obávám se, že daleko spíše se dočkáme nějakého rychlého a velmi výrazného snížení počtu obyvatel Země velmi nežádoucími prostředky...

DISKUSE

Ohrožuje nás zpátečnictví, ne zelení

MICHAL BERG
člen předsednictva
European Green Party

Evropské zelené strany v eurovolbách uspěly a zástupci jejich frakce se nyní účastní jednání o podobě nové Evropské komise a jejich programových prioritách. České konzervativní politiky i komentátory tato situace natolik vyvedla z rovnováhy, že ztratili schopnost racionální argumentace a uchylují se vůči evropským zeleným k „osvědčeným“ taktikám: nálepkování, strašení a lži.

Spolupracovník LN Jan Macháček program zelených označil za „utopií“. Neúspěšný spitzenkandidát evropských konzervativců Jan Zahradil se nechal slyšet, že zelení jsou „extrémní levice“, protože prý prosazují federální eurostát. Web Pravý prostor napsal, že zelení jsou „bez přehánění novodobí nacisté“. A Alexander Tomský ve svém komentáři přikl zeleným roli extrémistických kolaborantů s cizí mocností, protože prý prosadili plynovod Nord Stream 2. Při svém svatém

nadšení proti všemu zelenému si už ovšem nedokázal ověřit, že němečtí i evropští zelení vystupovali jednoznačně proti stavbě tohoto plynovodu. A samozřejmě Andrej Babiš, který za „zelený“ označil rovnou celý EP, před jehož klimatickými „nesmysly“ bude ČR a její průmysl bránit.

Podráždění konzervativního, nacionalistického a protievropského tábora je pochopitelné. Změny v tom, co je obsahem evropského mainstreamu, je dostávají do stále větší izolace. Ve skutečnosti to nejsou zelení, ale lidé jako Zahradil, Babiš či Tomský, kdo představují se svými názory stále větší extrém. Strašení migrací už těmito lidem přestalo do velké míry jako náplň kritiky EU fungovat, a je tedy třeba najít novou válečnou frontu.

Co vyšlo s uprchlíky, ale s klimatickými změnami nevyjde. Strach vůči uprchlíkům a z něj pramenící odmítání mohly mít nějaký reálný základ, protože integrovat velké množství lidí je opravdu komplikované. Odmítání přiznat si klimatickou změnu a nutnost na ni reagovat žádný reálný základ nemá a tato nově otevřená fronta boje mezi západní (údajně „naivní“) a východní (údajně „rozumnou“) Ev-

ropou nemůže přinést úspěch. Jednak proto, že se jedná o generační záležitost – zelené myšlenky jsou u dorůstajících generací samozřejmostí i na východě Evropy. A jednak proto, že strážení „konce průmyslu“ nebude dobře znít samotnému průmyslu. Majitelé fabrik nebudou čekat na to, co jim „vybojuje“ premiér Babiš, ale budou hledat příležitosti, jak inovovat svou produkci tak, aby lépe vyhovovala směru, kterým se vydá nejbohatší část Evropy, ale také zbytek světa.

Řešení místo strachu

Český průmysl je z velké části závislý na výrobě automobilů. Stejně tak je na tom také průmysl německé spolkové země Bádensko-Württembersko. Místní obyvatelé se již sedm let mohou přesvědčovat o tom, jak to vypadá, když vládne zelení. A nezdá se, že by s tím měli problém. Ve Stuttgartu, sídle automobilky Audi, ale i v dalších městech mají zelení bezprecedentní podporu – vyhráli zde volby městské, zemské i evropské.

Proč? Možná proto, že zelení vládnou kompetentně a namísto strachu a popírání klimatické krize přináší řešení. Ministerský předseda Winf-

ried Kretschmann je jedním z hlavních propagátorů debaty o budoucnosti automobilového průmyslu v jeho spolkové zemi. Odpovědnost vůči planetě se v těchto debatách nestaví do protikladu k odpovědnosti vůči pracovním místům, právě naopak. Podpora inovací, například v podobě špičkového inkubátoru ARENA2036, který se věnuje novým technologiím v oblasti mobility nebo digitalizace výroby, je přesně tím krokem, který občané od odpovědné vlády v době zásadních změn očekávají. Kretschmann se tak pravidelně schází s kapitány automobilového průmyslu a ti vidí, že se nejedná o žádné slepé ideologické třeštění, ale o promyšlený způsob, jak reagovat na zásadní výzvy dneška – v oblasti klimatu i průmyslu 4.0.

Pokud vlády východoevropských zemí, a zejména těch, které mají vysokou závislost na automobilovém průmyslu, nepřepnou na tento konstruktivní přístup a místo něj budou se zalepenou ideologií odmítat přijmout realitu, bude budoucnost českého průmyslu opravdu ohrožena. Ne však posílením zelených v západní Evropě, ale ignorancí, zpátečnictvím a nečinností našich politiků.

DOPISY REDAKCI

Odlíšný názor na to, co je a co není demokracie

Ad LN 8. 6.:
Rozhovor týdne - Poukazují
na hnisající rány Česka

Na právě probíhající demonstrace každý může mít a také každý má svůj názor.

Ale vydávat je za sérum „proti možným budoucím lágrům“ s tím, že „demokracii je nutné soustavně hájit a pěstovat“, jak to činí spisovatel a nakladatel Jiří Padevět v rozhovoru v Lidových novinách, se mi zdá opravu velmi přehnané.

Zejména když na jiném místě rozhovoru hovoří o většině, která se v parlamentu vytvořila na základě svobodných voleb, jako o „hlasovací“, mašině“.

Asi máme na to, co je a co není demokracie, odlišný názor. Stanislav Křeček, zástupce veřejné ochránčyné práv

Dopisy jsou redakčně kráceny.

Své příspěvky posílejte do rubriky Názory na adresu Lidové noviny, Karla Engliše 519/11, 150 00 Praha 5 - Smíchov nebo e-mailem na adresu dopisy@lidovky.cz.

Názory v této rubrice nemusejí vyjadřovat stanovisko redakce